અન્જામે સુખન

ઉર્ફે

તીરીયા ચરત્તર.

અન્વરશાહ—બાદશાહે મુલ્કે શામ.
ખીરદમન્દ—વઝીરે અન્વરશાહા.
મુફલીસ—યેક ગરીબ શખ્સ સાકીને મુલ્કે શામ.
અડભંગ—યેક મશખરા બાદશાહાકા.
ખયેરન—બીબીએ અડભંગ.
નેક અખ્તર—દુખ્તરે મુફલીસ બાદ બીબીએ અન્વરશાહ.
નેક બખ્ત—બીબીએ મુફલીસ.
માહાતાબરૂ—ખાસ બીબીએ અન્વરશાહા.
મહેલેકા—પરી આસમાની.

ઉસ્કે સિવા રામશગર, ચોબદાર, સહેલીયાં, અહેલેકાર
વગયેરાં, વગયેરાં, વગયેરાં.

મુકામઃ—શામ.

બાબ પહેલા—પરદા પહેલા.

બાગ.

(નેક બખ્ત ઔર નેક અખ્તરકા આના ઔર મુનાજાત કરના)

જીલા—પહાડી—ઈંગ્રેજી તર્જ.

મેહેર કર હમપે તુ ગફ્ફાર—તર્જ.

દોનો—અયે પરવર હયે તુ મુખ્તાર, હમ મુફ્લીસ ગરીબ લાચાર;
નેક બખ્ત નેક અખ્તરકુ જાન, મુફ્લીસકે હમ હયેં ગુલામ;
કર રહમ હમેશા સુબ્હો શામ, માં બેટી તેહારે હયે ગુલામ–અયે.
નેકીપે હમરા હયે દયાન, એ માં બેટીકુ તુ પયેચાન;
કર રહમ ઇસમે તુ યજદાંત, નવરોજ તીહારો હયે ગુલામ–અયે.

ઝબાની.

નેકબખ્ત—અયે મેરી લાડલી બેટી ચલ અબ અપને ઘરકુ ચલે જાએં, કયું કે મુફ્લીસ તેરા પીદર અપની રાહ દેખતા હોગા અગર દેર હોગી તો ખફા હોગા !

નેકઅખ્તર—પ્યારી માદર તુજ નેક નામકા કહેના સચ હયે મગર અપને બાદશાહ અન્વરશાહકી રાની માહતાબરૂ અભી ઇસ જાયેપે સબ સખીયોંકે સાથ મૌજુદ હોગી, ઔર હમ જો ઉસકે દીદારકે નજદીક ન રહેંગે તો ખફા હોગી, ઇસ લીયે અપનેકુ લાજીમ હયેકે ઉન્કી રાહ દેખેં (અવાઝ સુનકે) લો ઉન્કેહી પયેરકી આવાઝ આતી હયે બહેતર હયે કે યહીં થોડી દેર ઠયેરેંગે. (મએ સહેલીઓંકે માહાતાબરૂકા આના.)

તીરીયા ચરત્તર.

આમ સબ શાદરે હો કે—ગર્જ.

સબસહેલીયાં—ચલો સબ બાગમે ચલકે,સહુને ચમન આબાદ કરેંગે
ચીડીયાં કરે ચામ ચુમ ચામ ચુમજી;
ઝટ ઝટ ઝટ કરો સોંચ તુમ સોંચ તુમ—બાગમે ચલકે,

પહેલી સહેલી—તીરીયા ચરત્તર સચ સચ સચ હયે.
દુસરી ,, —ઔરતકા સચ હયેગારે,
તીસરી ,, — હમકુ ફીકર હયે,
ચોથી ,, —અપના મકર હયે,
પહેલી ,, —દુર દુર,
દુસરી ,, —રદ હયે દુર,
સબ ,, —હમ શાદ હુવે—બાગમે ચલકે.

(સબકા જાના.)

બાબ પહેલા—પરદા દુસરા.

રાસ્તા.

(યેક અડભંગકા આના ઔર કહેના)

ઝબાની.

અડભંગ—આજી છાતો કરયાં પેહનજી જાન ડીયાં, છટ અજ બાદશાહ અન્વરશાહ ને મુખે માની પચાણ જો હુકમ કીયો આહે, અજ ચીઓ આહે સેકે એડી તરાજી માની પચાંઇ જલદી ખાસી ઉમદી સામુ માની પચાઇ હાયે. ખુધો બોર માની ચાસનીદાર પુલાવ, ચખની પુલાવ, કોફતનજો પુલાવ, ફાસમીસજો

પુલાવ, પસેન્જે પુલાવ, મછીયજો પુલાવ, વરેંજે પુલાવ. ગેરૂ-સ્ટન્જે પુલાવ, મુશકી શરાબ, તુરંજી શરાબ, ગુલાબી શરાબ. સૌરી શરાબ. ફુનેજે શરાબ, કૈટાંકીજે શરાબ. ઝીરાકે શરાબ. આરકાસો તુહનજે શરાબ, આરકાકીજે શરાબ ને મુજે શરાબ. બુસરીયું ઓપરાટા ચીલા પાપડ. દાલ ખકોડા કુરમુરીઆ ભુજડા કચોરી છોવરા ખીર મલાઈ છાય મીઠડો રેબડી જેયતુન દારૂ તુરતું ધાખ બેર મુસતી બુધો જેમાની સબ પચાએ. તૈયાર કરે મજલીસમજ બણીઆન્ચ પર આઊં છા મુજે કપાર પચાયાં છા મુખે તા પચાણજી કા ખબર, કાન સા છા પચાયાં હાણે તા આઊં તા બાઝારમે જાઊં ચોટર હલવાજી દુકાનમાં જાઊં સબ સાધો માની ખણે આણે તા બાબે તવાંખે ધુરંજ. આઊં ફીયે જે પેજે ગુલામ ના હેજે પચાયાં આંઊં મુનજી જાલકે બુખાર હોસ હાણેબી કાણેકા તદબીર કનધોસ, સલામ આઊં વના તા તહીં સલાઈ દુવા કરયા કે આઊં જલદી વીના વરી તવાંખે આયે મુહ દેખારીયાં. (જાના અડભંગકા.)

બાબ પહેલા—પરદા તીસરા.

દરબાર.

(જીસમે રામશગીર, વઝીર, અહેલેકાર સબ હાઝર રહેના, ઔર યક કોનોમે અડભંગ ઝોકે માર રહેના, બાદશાહ અન્વરશાહાકા મુનાજાત કરના.)

કાફી—ગજલ.

અગર હમ બાગમાં હોતે તો ગુલશાનકો લુટા દેતે—તર્જ.

અન્વરશાહ—તુહી હાફેજ તુહી માલેક તેરી મખલુક સારી હયે;
હયે તુ ગફ્ફાર ઔર રહેમાં તુહી ખલાકે બારી હયે—તુહી.
અદા હો કીસ ઝબાંસે હમ્દ તેરા કાદીરે લારેબ;
કીયા પયેદા જહાંમે સુરતે તુ ન્યારી ન્યારી હયે—તુહી.
કીયા હયે રાજકુ તુ સુલતાં તેરી રેહેમતસે અયે યઝદાં;
દીયા હયે નામ અન્વરશાહ જહાં કહેતી યે સારી હયે—તુહી.
શુજાઅત ઔર જવાં મરદી કીયા તુ ખતમ મરદોપર;
સદા ખૌફો ખતરસે દુશ્મનોકે રૂસ્ત ગારી હયે—તુહી.
ઈબાદત પર નહી મૌકુફ **નવરોજ** રહેમતે સુબ્હાં;
અનજ઼ાનકુ તુ નહી દેખા હયે ગુરૂરીસે કી ખ્વારી હયે-તુહી.

પીલુ—કાહારવા.

સાડે તીન પેસે સેર મછલીના બેચુ ગી—તર્જ.

શમશેરગીર—રાજ અન્વરશાહકા કાયમ હો—રાજ.
સાયા રબકા હોવે તુજપર રેહેમતે હકસે દુર નહો—રાજ.
આદીલ તુજસા હોવે ન કોઈ નામે નોશીરવાંકો રશ્ક હો—રાજ.
ફીક્ર રઈયત હયે તુજે હરદમ દુઆ **નવરોજ** ઊકી તુજ કુહો-રા.

ઝબાની.

અન્વરશાહ—અયે વઝીર ખુશ તકરીર ઇસ બાતમે તુ ક્યા
રાયે દેતા હયે?

અબીયાત.

સમજતા હું ઔરતસે હયે મર્દકા રૂતબા આલા,
પાઈ નહી હયે આજ તક ઔરત દુનીઆમે દરજા બાલા;
મર્દ હુનરમન્દ હોતે હયે ઔર જાનતે ચરત્તર હયે,
ઔરતેં નાકીસ અકલ હયે બેશક મર્દસે વો કમતર હયે;

વઝીર--બેશક હયે રાસ્ત ગુફતાર આપને જો કુચ્ફરમાયા.
દરજ્જા બુલંદ મર્દને પાયા ઔરત કહાંસે એ પાયા.

કલ્યાન--ગજલ.

તફકા હોતા હયે અયેસાભી ગુલન્દામ કંહી--તર્જ.

વઝીર--બેશુબા રાસ્ત તુમારા સહી ફરમા હોગા;
મર્દકા રૂતબાતો ઔરતસે દુબાલા હોગા--બેશુબા.
આપકુ ખાલેકે મુતલકને શહનશાહ કીયા;
સારે આલમકા તુમારેકો તો સરદાર કીયા--બેશુબા.
આપકી બંદા નવાઝી હો જહાંમે મશહુર;
રન્જો ગમ દીલસે રઈય્યતકે હયે બસ કોસો દુર--બેશુબા.

ઝબાની.

અન્વરશાહા--અયે વઝીર રોશન ઝમીર અબ મંએ મહેલમે જાતા હું ઔર મેરી મલેકા માહાતાબરૂસે ઇસ બાતકા ખુલાસા પુછતા હું દેખું વો કયા જવાબ દેતી હયે.

વઝીર--બહોત ખુબ બહેતર હયે ચલીએ.

(જાના અન્વરશાહાકા)

બાબ પહેલા--પરદા ચૌથા.

રાસ્તા.

(અડભંગકા આના ઔર કહેના.)

ઝબાની.

અડભંગ--તોબાહ! તોબાહ! તોબાહ! નઉ સબીલ્લાહે મીનહા

મંએબી યેક અજબ ઉલ્લુ હું ઔર ક્યા નોંદકા અઘોરી હું! આજ દરબારમે બયેઠે બયેઠે બસ ઝોકેહી માર રહાથા, ખુદા જાને બાદશાહ ખફા તો ન હુવે હોંગે, જો અગર શાહ સાહેબ ખફા હુવે તો ફીર અપની ઝીંદગી કયું કર બશર હોગી ? અરે ફીર તો અફીયુનકે સારે પડેંગે ઔર મદત ભંગ બગયેર તો મેરા દમ બસ હલકમેહી અટક રહેગા ! હાયે હાયે ચંડુ ન મીલા તો બસ જાનહી નીકલ જાયેગી ! હાયે અફ્સોસ ! અયે કમબખ્ત શયેતાન તુનેહી મુજેહ ઝોકોંમે ડાલા થા, લાનત હો ખુદાકી તુજપર અયે કમબખ્ત તુજેહ ક્યા મજાલ હયે જો હમારી પેટ પર પાઓં દેતા હયે ? અગર બાદશાહ ખફા હુવે હોગે તો અયે ઈબલીસ હમારી રોટી બંદ હો જાયેગી ઉસ્મે તેરે બાપકા ક્યા જાયેગા ? અયે ઉલ્લુકી દુમ અભી મેરે સામને તુ આ જાએતો તેરી પીંજી પીંજી ઉડા દું, બસ બસ અયે અડભંગ પડ લાહોલ વલા કુવત ઇલ્લાહ બીલ્લાહ ઔર ભગાદે, ઇસ મલઉનકુ ખએર અબ બાદશાહ તો મહેલમે ગયે હયે મંએબી ચંડુખાનેમેસે હોતા હુવા સીધા દરબારમે ચલા જાઉંગા.

(જાના અડભંગકા.)

બાબ પહેલા—પરદા પાંચવા.

મહેલ.

(દીખલાઈ દેના રાની માહાતાબરૂકા યાદે ખુદામે ગાતે હુવે.)

ઝીંઝોટી—ગજલ.

તમના સએરે ગુલશનકી—તર્જ.

માહાતાબરૂ–તેરી રહેમતસે અયે પરવર મેરી યે શાનો શૌકત હયે;
અતા તુને કીયા મુજકુ જો મુજમે યે નઝાકત હયે—તેરી.
હસીનોમે કીયા ફાયેક રખા હયે રંજ મુજસે દુર;
હરયેક શયેમે હયે તેરા નુર દીયા મુજકુ યે દોલત હયે-તેરી
મેરે રૂખ્સારકે આગે ગુલોંકુ શર્મ સારી હયે;
સીવા ઉસકે હુકુમ રાનીસે બહેતર મુજકુ સોલત હયે–તેરી
મુજેહ હયે ફીક્ર આઈન્દા ન હોવે રન્જો ગમ પયેદા;
ખુદાને મુજકુ અયે નવરોજ બેશક દીઈ ફરાગત હયે-તેરી.
(આના અન્વરશાહાકા ઔર કહેના માહાતાબરૂસે)

જીલા--ગજલ.

ખાલી હું બુરાઇસે--તર્જ.

અન્વરશાહા—અયે રશ્કે પરી માહાવશો અયે મેરી જાની,
કીજે કલામ મુજસે તુ વ શીરીં બયાની;
સદકે કીયા હું જાન મંએ ઇસ તેરે હુસ્ન પર,
ક્યા હુસ્ન ખુદા દાદ હયે અયે યુસફે સાની;
બડકે ચરત્તર મર્દકા હયે યાંકે ઔરતકા.
હયે ફીકર મુજકુ જલ્દ બતા દે તુ યે માની.
(જવાબ દેના માહાતાબરૂકા.)

અબીયાત.

માહાતાબરૂ—
સુનો મેરે સરદાર અયે નેક નામ ચરત્તર હયે ઔરતકા સચ લા કલામ;
ચરત્તરસે ઔરતકે મર્દ હયે ગુલામ અગર શેર હો વો બી હો જાએ રામ.
મરદકે ચરત્તરકા જો લેવે નામ કહુંગી મંએ બેશક ઉસે અકલે ખામ
અગર જુઠ હોવે મેરા કલામ તો બસ કામકી મેરા કરના તમામ

અન્વરશાહા—

નહીં અયે મલેકા યે હયે ના સવાબ મેરી બાતકા એ નહી હયે જવાબ
બુજરગીકા મર્દાને પાયા ખીતાબ હયે નાકીસ અકલ ઔરતોંકી ખરાબ,
હુવા આદમ પર કયું ખુદાકા ઇતાબ સુની બાત ઔરતકી પાયે અઝાબ
હયે બાત ઔરતોંકી તો મીસ્લે હુબાબ ફીકરસે જવાબદે નકર ઈઝતેરાબ

કલ્યાન—ગજલ.

હયે શબકા કાફેલા બાદે સબાને લુટ લીયા—નર્જ.

માહાનાબરૂ—જવાબ રાસ્તં સુનો ગૌરસે મેરે સરદાર;
ન કીજે આપ યે બે ફાયેદા જકી અબ તકરાર—જવાબ.
ચરત્તર મર્દકા હયેગા ખીલાફ અયે સાહેબ;
મંએ તુમસે કરતી હું ઇસ બાતકે લીએ એકરાર—જવાબ.
કીસીસે પુછો તો વો દેવેગા જવાબ યેહી;
ચલતર ઔરતોંકા સચ હયે બેશુબા હરબાર—જવાબ.
શયાંની ઔરતોંસે હારે હયે યકીન જાનો;
મજાલ મર્દોકી કયા હયે જો કર સકે ગુફતાર—જવાબ.
અગર હો શક તો મુનાદી શહેરમે ફીરવાદો;
સુને તમામ રઇયત બ કુચ ઓ બાઝાર—જવાબ.
ફીક્ર અજબ હયે તુમેહ છોડો યે ખ્યાલે ખામ;
ચરત્તર મર્દોકા અયે નવરોજ નહી ઝીન્હાર—જવાબ.

અબીયાત.

અન્વરશાહા—

હયે સબ યે ગલત જોકે તુને કહી તેરી અકલ બેશક હયે મારી ગઇ,
મંએ કરતા હું ઇસ શહેરમે ઇસ્તેહાર તેરી બાતકા કુચ નહી એતેબાર;

અરે ચોબદાર જલ્દ કર દે ખબર શહેરમે હરયેકકુ તુ સર બસર,
અમીરો ફકીરકુ સુના દે યેહી કે માહાતાબરૂ હમસે તકરાર કી;
કે તીરીયા ચરત્તર હયે ઔરતકા સચ તો હમને કહા મર્દકા હયેગા સચ,
જવાબ ઇસકા દેવે જો કોઇ ખાસોઆમગહોતસાવોપાવેગા હમસેઇનામ.
(જાના ચોબદારકા.)

બાબ પહેલા—પરદા છઠા.

રાસ્તા.

(આના ચોબદારકા ઔર ઇસ્તેહાર સુનાના સબ લોગોંકુ)

ઝબાની.

ચોબદાર—અયે અહલે શહેર ખાસો આમ કયા મર્દ કયા ઔરત કયા બુઢા કયા જવાન કયા હીંદુ કયા મુસલમાન સબકુ ખબર સુનાયે જાતી હયે કે આજ અપને બાદશાહ આદીલ અન્વરશાહાકા યે કૌલ હયે કે દુનીઆમે મર્દ ચરત્તર સચ હયે ઔર મલેકા માહતાબરૂકા યે ફરમાન હયે કે ઔરત ચરત્તર સચ હયે ઇસ બાતમે તકરાર હુવી હયે, ઔર બાદશાહકા યે ફરમાન હયે કે અગર કોઇ હમારે ઇસ બાતકા જવાબ બરાબર સચ સચ બતાયેગા તો ખઝાનએ શાહીસે બહોત ઈનામ ઈકરામ પાયેગા ગરીબ હોગા તવંગર હો જાયેગા.

(જાના ચોબદારકા)

પહેલા શખ્સ—ચલો ચલો ભાઇઓ અબ ઇસ બાતમે કુચ ન કહેના ચાહીયે.

દુસરા—ક્યું ભાઇ જવાબ ઈસ બાતકા બરાબર દેંગે તો ઇનામ મીલેગા.

પેહેલા—અરે બેવકુફ તુ નાદાન હયે, સુન અગર મર્દ ચરત્તર સચ કહેંગે તો મલેકા માહતાબરૂ ખફા હોગી ઔર અગર ઔરત ચરત્તર સચ કહુંગે તો બાદશાહાકા ગજબ હોગા બહેતર યે હમ કે અબ ખામોશ હોકે મકાનકી રાહ લો.

દુસરા—સહી સહી હા હા યે તો બાત ખુબ કહી મં એતો મકાનકુ જાતા હું ખુદા હાફેજ.

(જાના દુસરા શખ્સકા ઔર આના અડભંગકા)

અડભંગ—અસ્સલામો આલેકુમ ક્યુ ક્યું ભાઈઓ કએસે હો, ક્યા ખબર હયે ?

પેહેલા શખ્સ—ભાઇ સાહેબ ખબર તો સબ અછી હયે અભી શાહેરમે ઢંઢોરા હુવા હયે કે બાદશાહ ઔર મલેકા માહાતાબરૂકી તકરાર હુવી હયે બાદશાહ કહેતે હયે કે મર્દ ચરત્તર સચ હયે ઔર મલેકા ફરમાતે હયે કે ઔરત ચરત્તર સચ હયે અગર જો શખ્સ બરાબર જવાબ દેગા તો બહોત ઇનામ પાએગા.

અડભંગ—વાહ વાહ ક્યા ખુબ બાદશાહ! સલામત કુભી બયેઠે બયેઠે અછે ચરત્તર સુઝતે હય. સચ હયે કે જીતના દૌલતમન્દ દૌલતસે પુર ઉતનાહી બે અકલો બે શઉર. અરે બાદશાહોંકુ ચરત્તરોંસે ક્યા કામ? ઉન્કુ અપને શાહેરકે અદલો ઇન્સાફસે કબ ફુરસત મીલતી હયે જો યેક ઔરતકે કહેનેસે અયેસે અયેસે અખ્બાર છપવાના ઔર ઢંઢોરે ફીરવાના? મુજેહ માલુમ હોતા હયે કે ઈસ ઝમાનેમે ક્યા ફકીર યા અમીર સભી ઔરતોંકે તાબેદારીકા દમ ભરતે હયે, મગર મુજકુ બડા અફસોસ ઇસ બાતકા

હયે કે બાદશાહ તો ચરત્તર લીયે બયેઠે હયે પીર અયેસે ચરત્ત-રોંમે કોઈ દુશ્મન ચડાઇ કરકે શહેરમેં ચરત્તર કર જાયે તો ક્યા કરેંગે? અયે અડભંગ ખબરદાર ખબરદાર કભી ઓરતકે કહેનેપર એતેબાર ન કરના.

(જાના-સબકા.)

બાબ પહેલા—પરદા સાતવાં.

પનઘટ.

(સબ સહેલીયોંકા આના ઔર ગાના, અડભંગ યેક કોનેમે પોશીદા ખડે રહેકે દેખના)

પીલુ—કાહારવા.

સાડે તીન પૈસે સેર મછલી—તર્જ.

સહેલીયાં—હીલ મીલ સખીયાં સબ ખેલેરે—હીલ.
બાદે બહારી ખીલ રહી હર જા ચંબેલી મોગરા ખીલેરે—હીલ.
આઇ બહાર અબ દીનેકી જાની બુલબુલ ચમનમે પુકારેરે—હીલ.
વકતે શબાબ હયે **નવરોજ** હમકુ ઘટા ખુશીકી છાઈરે—હીલ.

કલ્યાન—ગજલ.

તફ્રકા હોતા હયે અયેસાભી ગુલનદામ કહી—તર્જ.

નેકઅખ્તર—હુસ્નદે મુજકુ તબાહ હાલ કીયા હયે જબ્બાર;
ગુલશને ઝીસ્તમે હરગીઝ નહી દેખી મંએ બહાર—હુસ્નદે.
શુક્ર જબ હોતી હયે તો ગમ હુવા ખાના નસીબ;
મુજસી આલમમેંતો કમ હોવેંગી અયેસી ગમખ્વાર—હુસ્નદે.

મંએ તેરે દરકે સીવા રખતી નહી દુસરા દર;
મુજપે કર રેહેમ તેરા અયે મેરા માલેક ગફ્ફાર--હુરનદે.
દુસ્મનો પર તુ સદા નઝરે રહેમ કરતા હયે;
દુર કર ફીક્ર મેરી બાહારે રસુલ અયે સત્તાર--હુરનદે.

ઝબાની.

સહેલી—ચલ બહેન અબ યહાંસે સબ ઘરકુ જાયેં.

નેકઅખતર--અયે બહેનો યહાંકા બાદશાહભી કયેસા દીવાના હયે! મંએ સુનતી હું કે ઉસ્ને શહરેમે ઢંઢોરા ફીરવાયા હયે ઔર કહેતા હયે કે મર્દ ચરત્તર સચ હયે મગર દુનીઆમે તો ઔરત ચરત્તર સચ હયે.

સહેલી--અયે બહેન ઇસ બાતસે હમકુ ક્યા ગરજ ચલો અપને ઘરકુ જાયે. (સબકા જાના)

બાબ પહેલા—પરદા આડવાં.

રાસ્તા.

(અડભંગકા આના ઔર કહેના)

ઈંગ્રેજી કતઆ.

જયેસા કરના વયેસા ભરના શકહો ગરતો કર કર દેખ--તર્જ.

અડભંગ-પાયા જવાબકુ અપને શાહાકે યારબ મંએને અબફીલહાલ
ઈનામ જાકે શાહાસે લેઊં દેવેગા બહોતસા માલ,
કહુંગા જાકે પનહારનને ઔરત ચરત્તર કહી હયે ચાલ,
મલેકા કી તો નેક હુવી હયે દેખો યારો અબતો ફ્રાલ.

અબ જલ્દ જાઉંગા—ઇનામ પાઉંગા,
ઔરતકુ દેઉંગા--કુલ ઉમ્ર ખાઉંગા,
ખલ અનભી લાઉંગા--દૌલતભી પાઉંગા.
રૂપૈયે બજાઉંગા--ખન ખન ખન ખન ખેલ.

ઝબાની.

અયે યારો મંએને જવાબ તો ઉસ પનહારનસે પાયા કે વો કહેતી હયે ઔરત ચરત્તર સચ હયે, મગર અબ બાદશાહકુ જા સુનાતા હું અબ સીધા દરબારમે ચલા જાતા હું ખુદા હાફીઝ.

બાબ પહેલા—પરદા નવાં.

દરબાર.

(દીખલાઇ દેના બાદશાહ, વઝીર, ઔર દરબારીયોંકા બયેઠે હુવે, અડભંગકા આના ઔર અર્ઝ કરના શાહાસે.)

અબીયાત.

અડભંગ—

સુનો અયે શહેનશાહેવાલા ખીતાબ,લેઆયા હું મંએ આપકા વો જવાબ;
મુનાદી જો ફીરવાઇથી શહેરમે, હુવા જીસ્કા ચરચા થા યેક દહેરમે;
કહી યેક લડકીને પનઘટપે યું, કે ઔરતકા હયે યે ચરત્તર ફુજુ;
યે સુનતેહી મંએ વહાંસે રાહી હુવા કીયા હું અર્ઝ જોકે મંએને સુના;
બકૌલ અપના અયે શાહેબંદા નવાઝયેઆઝીજકુકર દીજીએસરફરાઝ.

આસાવરી--મસનવી.

અરે લાલદેવ ઇસ તરફ જલ્દ આ--તર્જ.

અન્વરશાહ—

બતાદે તુ અડભંગ યે કયા બાત હયે કહા જીસને યે બાત હયે હાથ હયે;
વાહ હયે કીરકી લડકી કહાં રહેતી હયેહયે માબાપકોનઔરકયાઝાતહયે;
તુ જા ઉસકે માંબાપકી કર તલાશ ઉસે લેકે આના તેરે હાથ હયે;
જહાં તક હો મુઝકી ખબર ઉસકી લા ઉસીમેંહી તેરી યે સાદાત હયે;
જો સચ હયે તો ફીર હયે વો બીબી મેરી નહીં તો તેરે જાનકી ઘાત હયે

ઝબાની.

અડભંગ—બોહોત અછા યે કામ મેરે હાથ હયે. (જાના અડભંગકા શાહાકા કહેના વઝીરસે.)

કાહાનડા—ગજલ.

હોરીકી બીનક મોરે—તર્જ.

અન્વરશાહા—તુ સુન અયે ખીરદમંદ કયા હાલ હોગા;
તુ કર ગૌર ઇસમે યે કયા જાલ હોગા—તુ સુન.
ન જાનુ મંએ કયા ભેદ ઇસમે ભરા હયે;
યેક એસા ઝનોકાહી અકવાલ હોગા—તુ સુન.
અગર બાત સચ હોગી ઉસકી તો બેશક;
શજર ઝીંદગાનીકા પામાલ હોગા—તુ સુન.
ફીકર મુજકુ રહેતી હયે યેહી હમેશાં;
મેરી બાત જુઠ હોતો કયા હાલ હોગા—તુ સુન.

(અડભંગકા નેકઅખ્તર ઔર ઉસકે પીદર મુફલીસકુ લેકર આના)

અબીયાત.

અડભંગ—અયે શાહે આલી નસબ, કીજીએ નીગાહ અબ ઇસ તરફ;
હાઝીર હયે યે બીચારેકુ લાયા હું કરકે જુસ્ત જુ;

લડકી હયે ઇઝ્કી યે ગુન્ચે લબ રખ્તા હયે યે મુફ્લીસ લકબ;
અબ હુકમે શાહી હોવે જો કીજે ગુફ્ત ગુ ઇસ્સે વોહ.
(અન્વરશાહાને મુફ્લીસકા હાલ દરયાફ્ત કરના.)

રૂપાલી પોલી પોલીયો--તર્જ.

અન્વરશાહા- અયે શખ્સ તુ હયે કૌન ઔર રહેતા કહાં મુજકુ બતા;
ક્યા નામ રખ્તા હયે મકાં તેરા કહાં હયે વો સુના.
હસ્બો નસબ ક્યા હયે તેરા પેશા ક્યા કરતા હયે ક્યા;
ક્યા ખાન્દાં રખ્તા હયે તુ અહેલો અયાલ અબ દે બતા.

મજકુર તર્જ.

મુફ્લીસ--અયે શહેન શાહે ઝમાં ગુમ નામકા નામો નીશાં;
ક્યા પુછતે હો ઇસ જહાંમે રહેતા હું મંએ લામકા.
ઔલાદ કા જો પુછતે હો અયે શાહે આલી વિકાર;
યેક દુખ્તર હયે સદા રખ્તા હું સીનેમે નીહાં.

મજકુર તર્જ.

અન્વરશાહા—અયે ગરીબે બેનવા યેક અર્ઝ મેરી કર કુબુલ;
જીસ્સે દુનીઆમે તુજેહ અયેશો ખુશી હોવે હુસુલ,
યે જો લડકી હયે તેરી મનસુબ ઇસ્કુ મુજસે કર;
બીબી મંએ ઉસ્કુ કરૂં તુ શાદ હો સબ ગમકુ ભુલ.

મજકુર તર્જ.

મુફ્લીસ—અયે શહેવાલા તુમારા હુકમ જો મજકુર હયે;
મુજકુભી બાસદ ખુશી દીલ જાનસે મન્જુર હયે.
અયે મેરી નુરે બશર ક્યા મરઝી તેરી ઇસ્મે હયે;
મન્જુર હયે યા કે નહી કહે દે મુજેહ ક્યા દુર હયે.

હયે શઆદત ઉસ્મે જો કુચ્છ આપને ફરમાયા હયે;
ફીક્રો ગમ અયે નવરોજ સબ દીલસે અપને દુર હયે.

સોરઠ--ઠુમરી.

સુન અયે અઝલમ--તર્જ.

નેકઅખ્તર--સદ શુક્ર તેરા રબ્બે દોસરા,
શૌહર મેરા હુવા યે અન્વદશાહા,
ઇસે મેરીહી ચાહ તુ દીયા બગ્મલા—સદ શુક્ર.
દુર હો ગઇ મેરી નવરોજ ફીકર,
હાલ ખુશીસે હયે અબ મેરા દીગર,
દુર કીયા મેરી ગુરબતકો ખુદા—સદ શુક્ર.
(શાહસે નેકઅખ્તરકા દસ્ત મીલાકે કહેના મુફ્લીસકા.)

મુફ્લીસ—
આજ મંએ તુમ દોનોકા દસ્ત મીલા દેતા હું તુમ ખુશ રહો.
(બાદશાહાકી શાદી હોના, સબોંને મુબારકબાદી ગાના.)

ગઝલ—રૂહ બદનમે હયે તપાં જીકો હયે કલસે બેકલી—તર્જ.

સબ—હોવે મુબારક ખાસો આમ હરદમ ખુશીકા સબકુ જામ;
અન્વરશાહા હોવે શાદ કામ દુશ્મન ઉનોકા હોવે રામ—હોવે.
નેક અખ્તર દુલહનકો ખુદા હમેશા રખ ખુશી અતા;
કરેં બઅયેશ દીન સદા કરતે દુવા યે હયે તમામ—હોવે.
ગુલશનમે ઈસ્કે દર જહાં આવે નહી ફસ્લે ખીઝાં;
મવલાકી કોઇને અમાં હોવે સબોંકા નેક અન્જામ—હોવે.
રન્જો ફીક્ર સબ દુર હો દુચંદ ઇસ્સે નુર હો;
ગમો અલમ કાફુર હો રહે હમેશાં શાદ કામ—હોવે.

નવરોજ ખતમ કર કલામ દુલા દુલહન હો શાદ કામ;
અન્વરશાહા નેક અખ્તરકા નામજહાંમે રખ ખુદા મુદામ-હોવે

બાબ દુસરા—પરદા પહેલા.

રાસ્તા.

(બાદશાહ ઔર વઝીરકા આના, કહેના બાદશાહકા વઝીરસે)

આસાવરી-મસનવી.

અરે લાલદેવ ઈસ તરફ જલ્દ આ—તર્જ.

અન્વરશાહા—

યે તદબીર સુન અયે મેરે નેક નામ બરાબર મેરે કહેનેકે કર તુ કામ;
મહેલ યેક દરીયાપે તામીર કર જો ખાનેકી ચીઝાં હયે સબ ઉસ્મેભર
કરૂં નેક અખ્તરકુ મંએ ઉસ્મે કયેદ કે તીરીયાં ચરત્તરકા દેખુંગા ભેદ.

વઝીર—

બજા લાઊં આંખોસે ફરમાન અબ કરૂં હુકમ તામીરે અયેવાન અબ,
યે ક્યા આજમાય શકી તદબીર હયે બહોત ખુબ ચલીએ ગાઝીશાન અબ.

(બાદશાહ ઔર વઝીરકા જાના.)

બાબ દુસરા—પરદા દુસરા.

દરીઆઇ મહેલ.

(નેક અખ્તરકા બયેઠે હુવે આહોઝારી કરના)

ગજલ-મેરે યારકુ દે સબા તુ બતા--તર્જ.

નેકઅખ્તર—અરે યા ખુદા મુજપે કયેસા સીતમ;
મંએ નાદાન હું સહુ કયેસા યે ગમ—અરે.
ન ભાઇ મેરા ન માદર મેરી;
અજબ હું યે દરીયાયે ગમમે ભરી--અરે.
ન વાલીદકા હયે મેરે સર સાયા;
ન બહેનોકી મુજપર રહી માયા--અરે.
મગર પાક... દામન હું નેક જાત;
યે નેકીસે મઠ કરૂં બરબાદ—અરે.
મેહેર કર મેરેપર અયે પરવરદીગાર;
યે દરીયાવસે મુજકુ પાર ઉતાર--અરે.
કે મકસદ મેરે દીલકી ભર પાઊંગી;
ચરત્તર દીખાકે મંએ આ જાઊંગી—અરે.
અયે **નવરોજ** કબ હોવે રબકા કરમ;
સહું કયેસા મંયે હાયે દર્દો ગમ—અરે.
(દરીયામેસે ગએબી અવાજકા આના)

મરસીયા--યેતો મજનુહી હોગા દીવાના--તર્જ.

પરી-કાહે કરતી હયે ગમ મેરી પાઆરી, નકર ઇસ તરહસે બેકરારી;
ફજલે ખુદાસે અયે મેરી જાની તેરી કરદુ મંએ અબ રૂસ્તગારી;
કર અબ તહામ્મુલ ઇસ જાપે થોડા કોઈ દમમે મીલે તુજકુ યારી;
કર દે બયાં કયા આસ હયે તોરી કાહે બની હયે તુ દુખીયારી;
હુકમસે **નવરોજકે** તુજકુ કરદું યહાંસે મંએ રાહી.

ઝપાની.

નેકઅખ્તર—અયે મેરે પરવરદીગાર યે આવાઝે ગયેબ કહાંસે આતી હયે! કે જીસકે સુનનેસે દીલકુ કરાર ઔર અંદોહ ગમ ફરાદ હુવા જાતા હયે! અયે કરીમો કારસાઝ તુ અપને લુત્ફો કરમસે મુજે એકસપર ઈસ રાઝકા પરદા ખોલદે ઔર મુજપર તેરી રહેમતકા બારીશ બરસા! (પરીને રૂબરૂ આકે કહેના)

કાલીંગડા—ચાંદ મેરા કંહા હયે અયે લોગો—તર્જ.

પરી—

ગમ ન કર જાની મેરી દુખીયારી કયું હુવી અયેસી હયે તેરી ખ્વારી;
કોન તુજપર કીયા જુલ્મ ઝાલીમ કીસ લીયે હયે તુજેહ બે કરારી;
રાઝે દીલ અપના કર મુજકુ ઝાહીર ગમ કરૂં દુર અયે ગમ ગુસારી;
જો તમન્ના હયે તેરી વો કહેદે લાઊંગી બર મુરાદ તેરી સારી;
માહલકા હયે મેરા નામ જાની સુનકે ઝારી તેરી યહાં મંએ આઇ;
ફીક્ર મત કર તુ અયે મેરી પીઆરી લુત્ફે **નવરોજ** તુજપે હયે જારી.

ભયેરવી—ગજલ.

ઇશ્કમે તેરે કોહે ગમ સરપે લીયા જો હો સો હો—તર્જ.

નેકઅખ્તર—મેરી યેહી હયે ઇલ્તેજા સુનો તુમરે અયે માહાલકા;
ફાંસીમે હયે મેરા ગલા ખાલક દે માર યા જીલા—મેરી.
કર દે રેહાઇ જલ્દ અબ જીનેસે હું બેઝાર અબ;
ખ્વેશી મીલેંગે મુજસે કબ ફીક્ર યેહી હયે અયે ખુદા—મેરી.
નવરોજ યહાંપે કૌન હયે તેરે સીવાયે અયે પરી;
કહીં અલમમે હું ભરી જાવેગા જાન યે કબ ભલા—મેરી.

ઝબાની.

પરી—અયે માહજબીંન ખસ્તા ઝીગર નેકઅખ્તર બાનુ તુ કુચ ગમ ન કર અગર ઇસ દરીઆમે મોહીતસે રેહાઇ પાને ચાહાતી હયે તો પડ યે કલામાત કે જીસકી બરકતસે દુર હો જાએ આફાત, યા ઇલાહીલ આલેમીન યા કરીમો યા રહીમ.

નેકઅખ્તર—યા ઇલાહી આલેમીન યા કરીમો યા રહીમ.

(ઇતના બોલતેહી પાની સુક જાના ઔર નેકઅખ્તરકા બાહેર આકે ગાના.)

ઝીંઝોટી—ગજલ.

(અબ તો યે દીલ ફરેબસે કામ પડા સો હો સો હો—તર્જ)

નેકઅખ્તર—આતશે ગમને મેરા હાયે કયેસા યે તન જલા દીયા;
મઝેહ ઉડાનેકે હયે દીન ઉન્કુભી સબ ભુલા દીયા—આતશે.
કઝાકે આગે મર ચુકી મરનેમે અબ રહા હયે કયા;
દીલકી મુરાદ દીલમે હયે જોબનકુ હમ જલા દીયા—આતશે.
મતલબે દીલકે વાસ્તે ઓર સહુંગી રન્જો ગમ;
અપને સુખનકે વાસ્તે ખાકમે તન મીલા દીયા—આતશે.
ગીલા કીસીસે ક્યા કરેં કીસ્મતમે થા યેહી લીખા;
સચ જો કહો તો ચર્ખને જીતેહીજી જલા દીયા—આતશે.
પહેનુ લીબાસે જોગીયા તીરીયા ચરત્તર દીખાંઉ જા;
નવરોજ શીક દુર કી જામે ખુશી પીલા દીયા—આતશે.

(જાના નેક અખ્તરકા.)

બાબ દુસરા—પરદા તીસરા.

મહેલ.

(નેકબખ્તકા ફીરાકે બેટીમે ગમ કરના)

ભયેરવી—મુસ્તેઝાદ.

ક્યા ઝુલ્મ પડા હાયરે હમ દોનોકે ઉપર—તર્જ.

નેકબખતર—ગમકે તેરે ખંજરને કીયા ચાક ઝગરકુ-દીલકુ ઔર નઝરકુ.
ઢુંઢુ કંહા મંએ જાઊં કીધર અયે મેરે પરવર—નહી દુસરા હયે દર
કર ફીક દુર ઉસ્સે મીલાદે મેરે અકબર-દીલકુ ઔર નઝરકુ:
ક્યા ચર્ખે સીતમ ગારને કીયા હાલ હમારા—કર રહમ ખુદારા.
નવરોજ બસ ઉમ્મીદ વીસાલ થામી હયે હમકુ—દીલકુ ઓર નઝરકુ.

બાબ દુસરા—પરદા ચૌથા.

જંગલ.

(નેક અખ્તરકા લીબાસે જોગીમે આના ઓર ગાના, અડભ-
ગકા આકે પોશીદા હોકે દેખના)

જીલા—ઝીંઝોટી—ગજલ.

અજબ સનમકી અદાએ દેખી હુવા હયે કયેસી—તર્જ.

નેકઅખતર—

ભટક ભટક કે યહાં તક આયે લીબાસે જોગી લીયા હયે હમને—ભટક;
કરીબ મકસદકી મંઝીલ આઈ બતાઊં તીરીયા ચરત્તર અપના.
મક દીખાઊં ઝનોકા અબતો ઇસ લીયે યહાં બસા હયે હમને—ભટક.

તમામ સેરેકુ જાનતે હયે કે નેકઅખ્તર બની હયે જોગી;
હમ ધોકા દેવેંગે શાહાકુ બેશક બચનતો ઉસ્કુ દીયા હયે હમને–ભટક.
અભીતો મોસમ બહારકા હયે ખીલેગી ગુન્ચે ઉમીદકી શબ;
મુરાદ બર લાદે મેરી યારબ ઇસીકે ખાતર જીયા હયે હમને–ભટક.
ઠીક હો નવરોજ કયેસી હમકુ ખુદાકા સાયા અજબ હયે સબકુ;
ગમો અલમકે ઝખ્મકુ દેખો અજબ તરહસે સીયા હયે હમને–ભટક.

(અડભંગ ઔર નેકઅખ્તર દોનોકા જાના.)

બાબ દુસરા—પરદા પાંચવા.

દરબાર.

(બાદશાહ અન્વરશાહ મએ વઝીર દરબારીયોંકે સાત બયેઠના દરબારમે.)

કઝા કીસીકી આઈ હયે—તર્જ.

ફઝલે ખુદા સદા રહે જહાંમે શાદ કામ હો;
અદુ તેરા બરબાદ હો રહે જલીલ ના કામ હો;
શાજરે વજુદ તેરા શાહ રહે સર સબ્ઝ તાઅબદ;
દુઆ કરતે હંએ એહી સબ દુશ્મન તેરેહી રામહો.

(અડભંગકા આના.)

ઝીંઝોટી—ગજલ.

ગઇ યક બ યક જો હવા પલટ—તર્જ.

અડભંગ—
હયે યે અર્ઝ ખીદમતે શાહમે અભી દેખ આયા હું મંએ યહાં;
યેક જોગી બયેઠા હયે જંગલમે ક્યા કહું મંએ ઉસ્કી અજબ હયે શાન.

બેશક વાકેફ રાઝે ખુદાસે હયે કયા નુર ઉસકે તો મુંહપે હયે;
સુન કલામ શીરીકું ઉસકે મંએ હુવા મસ્ત બે ખુદો બે ગુમાં--હયે.
ના હયે ફીક ઉસકુ જહાંકી નહી ખ્યાયશ રખ્તા મકાનકી;
મંએ જાનતા હું અયે નવશોજ વો દુર સદફમેતો હયે નીહાં--હયે.

બયેત.

અન્વરશાહ--ઉસે લેકે આ જલ્દ મેરે હુઝુર
મંએ દેખુંગા ઉસકી અક્લો શઊર;
(જાના અડભંગકા બાદશાહ મુનાજાત કરના ખુદાકી)

ઝીલા-પહાડી-ઈન્ગ્રેજી તર્જ.

મહેર કર હમ પે અયે ગફફાર—તર્જ.

અન્વરશાહા--અયે ખુદાવંદે જહાં, હયે સબકુ તેરી અમાં;
હરયેક મે હયે તુ નીહાં તેરા મુકામ હયે લામકા-અયે.
તુને ભેજા સચ ફુરકાન હયે અજીબ તેરી શાન;
દુનીઆમે ન કર ગુમરાહ રક ફીક મેરી મવલા--અયે.

બાબ દુસરા—પરદા છઠા.

જંગલ.

(નેક અખ્તરકા લીબાસે જોગીમે આના ઔર ફીરાકે યારમે ગાના)

કાહે મોસે રૂસ ગયે પીઆરે દીલ હો ગયો--તર્જ.

નેકઅખતર--કબ આવે પીઆ મોરે દીલ હો ગયો હમારો ઉદાસ;
જાન મોરા તુજપર વારી વારી જલ્દ ખબર લે બયેઠી દુખયારી-કબ

જબસે ગયો તબસે નીંદ અકારી જોગ લીયો પીયારે—દીલ હો.
અકેલી જાન મોરી ધભરાવે રોરોકે અંખીયાં મેરી બહાવે;
રએન ગીનત મોરે નએન દુખાવે અબ મીલ જલ્દ પીઆરે-દીલ.
તુમ બીન પીઆરે કયેસે રહે હમ દોલત દુનીઆ ક્યા કરે હમ,
જોગ ફકીરી અબતો લીએ હમ કોઈ જલ્દ બુલા લારે—દીલ.
જબ પીઆકે ગલેસે મીલું મંએ તબ દુનીઆમે ખુશ રહું મંએ;
નવરોજ પીઆરેસે આકે મીલું મંએ લે આવો મોરે પીઆરે-દીલ.
(અડભંગકા આના ઔર અર્ઝ કરના જોગીસે)

કીયા હયે મલેકા એ કયા—તર્જ.

અડભંગ—અયે સાહેબ કીયા આપકુ શાહને યાદ;
કે તા પાવે સબ અપને દીલકી મુરાદ—અયે.
મેરે સાથ ચલીએગા દરબારમે;
હમારે તર્ફ કર જીએ ઈલ્તે ફાત—અયે.
નેકઅખ્તર—ન મતલબ હયે શાહાસે હમકુ જરા;
હમારા તો શાહ હયે વોહી કીબ રીયા—અયે.
નહી હમકુ દરકાર હયે ઊસ્સે અબ;
ગરઝ જીસકુ હોતો વો આવે ચલા—અયે.
(જાના અડભંગકા નેક અખ્તર ગાનેમે મશગુલ હોના.)

કાલીંગડા—ઠુમરી.

બદલ ગયો નયેનારે—તર્જ.

નેકઅખ્તર—અજબ હયે તેરી શાનરે ઓ મોરે મઊલારે-અજબ.
કુનસે કીયા તુ ખાલક પયેદા આલમે યઝદાં હઝાર;
વરફ કહાં હો તેરા હમસે હાફીઝ તુ હયે હમારારે-અજબ.

ઝાહેર હયે તુ બાતીન હયે તુ હર યેક જા મૌજુદ;
જાને ભેદકુ તેરે વોહી જો ખોવે અપની જાનરે—અજબ
(અડલંગકે સાથ બાદશાહાકા આના ઔર જોગીસે કહેના)

અબીયાત.

અન્વરશાહા—અયે જોગીજી કયા નામ રહેતે કંહા.
કહાંસે હો આયે હયે કીસ જા મકાં;
બંયા કીજે હમસે મુફસ્સીલ તમામ.
મુનવ્વર કીયા આપને એક જહાં;
નેકઅખ્તર—હયે આઝાદ દુનીઆસે હમ સુબ્હો શામ,
હમારા મકાં જાને બસ વો હીરામ;
ખુદાકા હયે કાયમ જહાં બીચ નામ,
હયે ગુમ નામ દુનીઆમે સબ લાકલામ;
અન્વરશાહા—અયે આરીફ ખુદાકે ચલો મેરે સાથ,
બરાયે ખુદા સરપે રખ દીજે હાત;
મેરે હમરા ગુલશનમે ચલીએ શીતાબ,
કરમ અપના ફરમાઈએ નેક જાત;
નેકઅખ્તર—તુ વાસ્તા ખુદાકા દીયા કયું મુજેહ.
હયે નાહકહી મજબુર કીયા તુ મુજેહ;
બઝુજ ચલને મુજકુતો ચારા નહી;
જહાં ચલતા હયે અબતો લે ચલ મુજેહ.

(જાંના સબકા.)

બાબ દુસરા—પરદા સાતવાં.

મહેલ.

(મુફલીસકી ઔરત નેકઅખ્તકા ગમ કરતે આના.)

કાફી—ગરબી.

ચએન નહી મંએને પાઇ જરા જબસે ગયા મેરા લાલ—તર્જ.

નેકબખતર—ગમ યે ઝીગરપર કારી લગા મેરે ચશ્મોકી લાલ;
અયે મેરી નેક અખ્તર બેટી તેરે કયેસે કાલે કાલે બાલ—ગમ.
નાઝો અદાકા ક્યા હો બયાં કયેસા તેરા જમાલ;
ઢુંડું કહાં મંએ જાઊં કીધર કહું કીસ્સે યે હાલ—ગમ.
મુતલક ખબર યે મુજેહ તો નથી અયે મેરે જુલ જલાલ;
તેરી ફીકર માર ડાલી મુજેહ **નવરોજ** દુ:ખ યે ટાલ—ગમ.

બાબ દુસરા—પરદા આઠવાં.

બાગ.

(બાદશાહ ઔર નેકઅખ્તરકા આના કહેના બદાશાહકા નેકઅખ્તરસે.)

અબીયાત.

અન્વરશાહા—યહાં બેઠીયે આપ અયે નેક નામ,
ખુદા આપકુ રખ્ખેગા શાદ કામ;
નેકઅખ્તર—ફકીરોંકુ ઇઝઝતકી પરવા નહી,
ખુદાને યે બક્ષી હમે દૌલત તુમી;

ઝમી પરહી બયેઠ જાયેંગે હમ,
રહે હક્કા તુજપર હમેશા કરમ.

(નેકઅખ્તરકા ચીલમ બનાતે બનાતે ગાના.)

ભયેરવી--ગજલ.

હોતા હયે કોઈ આનમે અબ કામ હમારા—તર્જ.

નેકઅખ્તર—બેશક તુ ખુદા વાકેફે ઈસરારે જહાં હયે;
હર યેક મે હયે મૌજુદ અજબ તેરી એશાં હયે--બેશક.
ઈનસાનકુ ભગવાન કીયા અશરફે મખલુક;
ક્યા જીન્નો પરી હુરકુ રૂતબા યે કંહા હયે—બેશક.
બાતીન હયે તુઈ ઔર હરયેક શયેમે હયે મૌજુદ;
ક્યા વસ્ફ કરે તેરા કે કબ હમકુ ઝબાં હયે—બેશક.
હમ જોગ લીયા જીસકે લીયે અયે મેરે હાફેઝ;
કર ફીક્ર મેરી દુરકે હમ પાયે નશાં હયે—બેશક.

(વઝીરકા આના દો જાતુ હો કર બાદશાહસે અર્ઝ કરના.)

ઝબાની.

વઝીર—અયે બુલંદ યકબાલ અર્ઝ ખીદમતમે યે હયે કે આજ ઈસ ગરીબ ખાનેમે રસમે ગુલપોશી હયે આપકુ તશરીફ લાના લાઝીમ હયે.

અન્વરશાહા—અછા મંઆે જોગીજીસે રઝા લેતા હું અગરવો ઈજાઝત દે તો આતા હું. (બાદશાહને જોગીસે દોજાનુ હોકે અર્ઝ કરના) અયે રાહબરે ખુદા અગર હુકમ હોતો વઝીરકે મજલસે ગુલપોશીમે જાકર આતા હું.

નેકઅખ્તર—ભ્રતા હમારે લીયે તુમ દુનીઆકુ કયું તર્ક કરતે હો. તુમ તુમારા કામ કરો ખુદા હાફેઝ સીધારો. (જાના શાહાકા સાથ તમામકે) ખુદાકે ફ્જલસે અબતો કામુ પાવે હમ ભેસ બદલ કર જાના ચાહીયે, ઝલે મકસુદ ખીલા હયે તોડના ચાહીયે.

(જાના નેક અખ્તરકા)

બાબ દુસરા—પરદા નવ્વાં.

મહેલ.

(અડભંગ ઔર ઉસકી ઔરત ખયેરનબી કા આના)

ઝબાની.

અડભંગ—અરે મેરા નાક નાક લાલા અયેસી ઠઠ્ઠા અછ્છી નહી મંએને તુજેહ હઝાર મરતબે કહા હોગા કે મેરા મીઝાજ ગયા હો જબ મેરે પાસ નહી આના.

ખયેરન—અરે કયા લાઊ મુવે અડભંગ ઝરા હોશસે બાતે કર મુજેહ મેરી જાનકી ફીક્ર લગી હયે ઔર તુજેહ તો હમેશાં મસકરી સુઝી હયે સચ્ચા તુ અડભંગ હયે જીસને તેરા નામ લીયા હયે વો બડા સીયાના હોગા.

અડભંગ—અયે પીઆરી કહો તુજેહ કયા ફીક્ર હયે, ફ્ઝરકુ તો ખાના ખાયા હયે, અબ કલકા કલ દેખે જાયેગા, ફીક્ર કાયેકી હયે ?

ખયેરન—મુવે ખાનેકુ કયા ચોલેમે ડાલુ આજ અપની રાની માહતાબરૂ ઔર બાદશાહકી બડી તકરાર હુવી હયે.

અડભંગ—કયું કયું મેરી પીઆરી તકરાર કાયેકુ હુવી હયે. કયા શાહ સરફરાઝ હયે ઔર ઉસ્કુ ખાના નહી મીલતા, ભુકે મરતા હયે ? અગર મુજેહ કહે તો મંએ અભી ઉસ્કે વાસ્તે નાસતા લે આઊં અગર જુતે નહી હોતો વોભી હાઝર હયે અગર ખર્ચ ન હો તો પાઇ દો પાઇ દે દું ઉસ્મે કયા હુવા તકરાર કયું કરતે હંયે.

ખયેરન—અરે મુવે ચંડુલી ઉસ્કે પાસ કયા માલોખઝાના કમ હયે જો તુ ઉસ્કુ દેતા હયે? સચ હયે બસ ચંડુલી બાતેં કરતા હયે બસ ચુપ રહા કર બાતેં ન કર ?

અડભંગ—નહી નહી જાને મન તુજેહ માલુમ નહી પૈસે હોતો કયા હો ગયા ! સુન પૈસેવાલે કીસમ કીસમ કે હોતે હયે યેક તો માલેકકા દીયા હુવા ઉસ્કુ જવાલ નહી, દુસરા દગાબાજી લુચ્ચાઇ બદમાશી બદફએલી ઔર અહમકાઇસે પેદા કરતેં હંયે, મગર જીસ્કુ ખુદાને દૌલત દી હયે ઉસ્કુ જવાલ નહી ઔર વો દુની-આમે અછી ચાલે ચલતે હંયે અપની ઇઝઝતકુ અછી સમઝતે હંયે ઔર ઉન્કા ઇમાન પૈસા, ઉસ્કી જાંન પૈસા, ઉસ્કા દોસ્ત પૈસા, ઉન્કી નીગાહ પૈસામે પર આખર ઉસ્કુ ઔર રસ્તેસે ગમા કર ભીકારી હાલ લે કર ગલીઓ ગલી જુતે ખાતે ફીરતે હયે. વોહ હમને હમારી નઝરેંસે દેખે હંયે ઔર દેખેંગે, તુ કયા જાને, ઘરમે બયેઠકે ચાવલ ઔર હંડીયા સાફ કરે વોહી દુસરા કયા જાને વો મસલ હયે કે જીસ મૌલસે આયા ઉસ મૌલસે ગયા નફેમે પેસે ખીલાકર જુતીયાં ખાયા, યે હાલ ઉન્કા હયે અબ સમઝી ?

બયેરન--અરે પર મીઆં યે માજરા તુમારે મેરે પએદા હોનેકે આગે હુવાથા યા પીછે?

અડભંગ--ચલ વો પીછે કહુંગા અબતો મુજેહ કામ બહોત હયે ચલો મંએ જાતા હું સલામો આલેકુમ.

(જાના દોનોકા)

બાબ દુસરા—પરદા દસવાં

રાસ્તા.

(કસબનકે લીબાસમે નેક અખ્તરકા આના ઔર ગાના.)

મધરાસી રાગની.

તોહે લાઝીમ હયે યેહી રાયા--તર્જ.

નેકઅખતર--

અબ દીખાવેંગે અપના ચરત્તર કી હયે તદબીર હમને યે બહેતર
મેરી ઉમ્મીદ હક બર લે આવે ધોકા અન્વરશાહા હરસે પાવે;
બનકે કંચન રૂબરૂ જાવે તા કરૂં મક્ર અપના બરાબર--કી હયે.
લુંગી અન્વરશાહસે નશાની વોતો બેશક હોગા ગુમાની;
મંએતો બડકે હું ઉસ્સે સીયાની નામ મેરા સુનો નેક અખ્તર—કી.
મુજકુ તેરી મદદ હો ખુદાયા જા વહાંસે યહાંતક લે આયા;
ફીર મુની શાહાકુ મેરા બનાયા ફીક્ર **નવરોજ** મુજકુ હો ક્યું કર-કી.

બાબ દુસરા—પરદા ગીઆરવાં.

દરબાર.

(બાદશાહ વઝીર ઔર સબ દરબારીયોંકા બયેઠના રામ—શગીરોંકા ગાના.)

પહાડી—ઠુમરી.

તક તક મારે નઝરીયાં રામ—તર્જ.

૧-રામશગીર—

ભર ભર પીલો શરાબકી જામ લાલ લાલ રંગોસે પ્યાલે છલકાયો.
સાકી પીલાદે મુજેહ મસ્ત બનાદે તાકે મંએ ગાઊં ગવનવારે;
ફ્રસ્લે બહાર આઇ ગાઊં બસતીયાં અંગીયાં મોરી મચલીયાંરે-લાલ.
અન્વરશાહપીઆરેકો રાજરચ્યોહયેમજલસ ખીરદમંદસાંવરી આરે;
નવરોજ પીઆરેકુ હોવે મુબારક દુશ્મનતો ખાવે જહરીયારે-લાલ.

કાનડા—ખ્યાલ.

ઘર જાને દે છાંડ દે મોરી બૈયાં—તર્જ.

૨-રામશગર—હીલ મીલ સખીયાં સબ ચલીયાં-હીલ મીલ.
આઇ બહાર અબ બીંદરાબીનમાં ખીલ રહી સબ કલીયાં;
જાગોજી જાગોજી અબ તો ભોર ભૈયાં ચુંચુ કરત સબ ચીલીયાં-હી.
મલ્હાર કોઈ બીહાગ કોઇ કોઇ બસંતો હોરીયાં;
ગાવોજી ગાવોજીઅબતોકોઇ ઠુમરીયાં, મચાવો સબ રંગરલીયાં-હી.
તોરેહી દમસે અયે મોરે સાજન ગુલશને દીલ અબ ખીલીયાં;
નવરોજ નવરોજ તુજકુ પોકારું બલમાસૌતનસુનસબજલીયાં-હી.

(ચોબદારકા આના.)

ઝબાની.

ચોબદાર—અયે શાહેનશાહે ઝમાં યક કંચન દરે દૌલત પર હાઝીર હયે ઔર મજલસે શાહીમે આનેકી ઉમ્મીદ રખ્તી હયે ગર હુકમ હોતો હાઝર કરૂં.

અન્વરશાહા—અછા બહેતર હયે જલ્દ હાઝર કર.

(આના નેકઅખ્તરકા લીઆસે કસબનમે ઔર ગાના.)

દાદરા-કાલીંગડા.

મોહે પીયા મીલનકુ જાને દે—તર્જ.

નેકઅખ્તર-મોરે સાવરે સૈયાં પીઆરેકુ કોઈ મીલા થર કાંપેરે બદનવા દર્દે ઝીગર પૈદા શુદા વીસાલે સનમ મુજકુ કબ હો ભલા—મોરે.
દેસ બદેસ મંએ હુંડ ફીરી કહીં યારકા મુજકુ પતા ન મીલા;
નીકસત નીકસત જીયરા જલાખીયાલે સનમ પર ન જીકુ હરા-મો.
જંગલ જંગલ બીનરાહબન હુંડ ફીરી મંએતો સારે ચમન;
અબ તો મીલો મોરે સનમ બહારે જવાનીમે જોબન લુટા—મોરે.
હુંડત હુંડત હારો જીયા નાટકમે આઇ હું યે આસલા;
નવરોજ પીઆરેસે અર્ઝ કરૂં તીહારે ભરોસેપે ભુલી પીયા—મોરે.

(બાદશાહને ઇનામમે હાર દેના ઓ લેકે નેકઅખ્તરકા જાના ઔર સબકા ગાના.)

ઈંગ્રેજી—રાહ.

રન્જો ગમ હો દુર પુર ન હો મુબાર કબાદી—તર્જ.

સબ—આજ મુબારક હોવે સબકુ યે રસ્મે ગુલ પોશી,
જામ ખુશીકા પીકે સબને હો ગયે હયેં મદ હોશી,
નાર યહાંકે દેખો સાહેબ હયે રસ્કે ફીરદોસી,

ખુદા કા હોવે સાયા ખુશીકા હયે યે માયા,
અન્વરશાહા ઇસ બજમે આકે રશ્કેગુલીરતાંબનાયા,
કાયમ દાયમ હશ્ર તલક હો નામ ઉસકા ખુદાયા,
યા ખુદાવંદ **નવરોજ**કુ ખુશી હોવે આગોશી.

બાબ દુસરા—પરદા બારવાં.

રાસ્તા.

(નેક અખ્તરકા આના ઔર ગાના.)

લાવની.—એ કલ હયે મનવા—તર્જ.

નેકઅખ્તર—હુવા હયે શયેદા અન્વરશાહ યે બાત યહાં તક આઇરે,
ઇસ લીયે હમ યહાં તક આયે ફ્જલે રબસે મુરાદ પાયે;
ઘટા ખુશીકી છાઇરે—હુવા હયે.
હુવે હયે મફ્તુ હમપે સારે કમરપે શૈદા હયે જયું સીતારે;
ચલી હયે બાદે બહારીરે—હુવા હયે.
ફીક્ર કીયા દુર મેરી **નવરોજ** કરમસે ખાલકકે દેખા યે રોજ,
હયે ચલનેકી તૈયારી રે—હુવા હયે.

(અડભંગકા આના.)

અડભંગ—હાયે હાયે હીજાલ કેડી ખુબસુરત આયે વઝીરજે મજ-લસમે ગયો અંઇ નાચ દેખાઓ સાતમામ આદમી ખુશ ખુશ થ્યા પર બાદશાહભી ઉન્તે તમામ ખુશ થ્યો અઇં આઊંપર ઉન્તે આશક થસો લેકીન પેરી મુખે મીલી આહે સો આઊંભી મઝાક ડ્યાં (પાસ જાકે) અસ્સલામ આલેકુમ બીબી સાહેબ

ખુશ ચંગી ભલી મરદાની બાર બચ્ચો સભે ખુશ ચંગા ભલા મરદાના આયને.

નેકુઅખ્તર--વાલેકુમ સલામ અદા તુ ખુશ આઇ ચંગો ભલો આઇં બીયો સભી ખયેરે આહે છા ખબર આહે પૈંજે હાલ હવાલજી ખબર ખૈરયતજી બુધાયો.

અડભંગ—આઊં ચંગો ભલો અયાં લેકીન તોખાં કુછ ગાલ પુછણી આહે.

નેકઅખ્તર--ચઓ ચઓ છાતો ચએં.

અડભંગ--મોખે શરમતો અચે તે કરે આઊં ન થો ચંઈ સગાં.

નેકુઅખ્તર—તોખે શરમતો અચે મુહતે કપડો વીઝી મુસાણુ ગાલ કર છાવીનાયો અથઇ શરમ તોંજે પરેથીંદો.

અડભંગ—ચંગો તો સાણુ મુહ હકેયો ગાલ કરયાં આઊં તોપે આશકં થ્યો અયાં આંઇ તોંજે ફીરાકમે થોમરાં તું મોખે કબુલ કર તોં નજી મુંતે તમામકી મેહેરબાની થીંદી ડીસ આઊં તોંજે પેરે થોપવાં.

નેકઅખ્તર—ચંગો તું મોંજે ધરો અચ આઊં તોસાં મીલંધી અસ હાણેતો ખુશ તેં તોંજી ધીલ રાજી થીંઈ ચંગો (સામને દેખકર) હાણે વંજ બાદશાહજી સવારીથી અચે.

અડભંગ—ચંગો આઊં વીનાથો આઇં તોંજે ચવણ મુજબ તોંજે ઘર ઇંદોસ આઇં ન તોંજો ઘર કીથે આહે ભુખે પતોદે તઆઊં ઉતે અચાં.

નેકઅખ્તર—સુણુ હી જુની મારકીટજે ભરસણુવ ડીહવેલી દરખત સાણુ બીઠલ આહે ઉને તુ અચજ આઇં આઊં ખુદ તોંજે કારણુ ઉતે બીઠી આઊં.

(જાના અડભંગકા આના શાહાકા ઔર કહેના કરબનકુ)

જોગીઆ—આસાવરી—ગજલ.

જો અસ્લ હયે વો અસ્લકી—તર્જ.

અન્વરશાહા—અયે શાહે હુસ્ન વસ્લકા ઉમ્મીદવાર હું;
બાયસ ઈસ્તકે ગંએતો બહોત બેકરાર હું—અયે.
બીમારે ઈશ્ક હું મંએ વાયે રશ્કે મસીહા;
શરબત વીસાલકા દે પીલા દીલ ફીગાર હું—અયે.
બદલેમે વસ્લકે તેરે યે જાન નઝર હયે;
ફીક્રે વીસાલમે તેરે નવરોજ ઝાર હું—અયે.

અબીયાત.

નેકઅખતર—વસ્લ મેરા જબ હોગા ઉસે જો મોહોરો કટારી દેગા મુજે;
બાહારે નશાની લેતી હું યે સબ યાદભી તેરી કુછ તો રહે;
શર્ત યેહી હયે મેરી અયે શાહ મંજુર હો તો દેદે મુજેહ;
અન્વરશાહ—
યે ક્યા શર્ત તલબકી તુ અયે મેરી જાં ફીદા તુજપે હું લે યે સોઝે જહાં;
(બાદશાહ મોહોરો કટારી દેના ઔર દોનોકા જાના)

બાબ દુસરા—પરદા તેરવાં.

મહેલ.

(અડભંગકા આના ઔર બયેઠના)

અડભંગ—અયે બીબી ખાના લા બહોત ભુક લગી હયે ભુખ, ભુખ, ભુખ.

ખયેરન--(અંદરસે) ઇતના ક્યું ગધેકી મવારીક શોર મચા રહા હયે સબર કર લાતી હું મુવે દીવાને (ખાના લેકર આના.)

અડભંગ--અરી વાહરી ઉછાલ છક્કી કીતના દીમાગ જો અયેસે કલામ હમસે કરતી હયે, સુબ્હો શામ બસ અપનાહી પેટ ભરતી કુચ હમારી ફીકર નહી રખ્તી, ચલ તુજેહ છોડ હમ કોઇ ઓર મકાનમે મઝા કરેંગે.

(દોનોકા મારામારી હોના બીબીકા ભાગના ઓર અડભંગકા પીછે દોડના.)

બાબ દુસરા--પરદા ચૌદવાં.

મહેલ.

(નેકઅખ્તરકા આના ઓર લોગોંસે પુછના.)

ઝબાની.

નેકઅખ્તર—હી મકાન કે જો આહે આંઇ હીતે કેરથો ટીકે ખબર નાહે ખૈર આઊ તે મુવે કે સડીયાંથી આઊ હીતે વેઆરે આઇ હીન ઘર જે આદમીનકે બુધાયે આંઇ શોર કરે ચોર કરે ઇનખે વઠાયાં.

આદમીયાં—અગે જાલ તુ કેર આહે તુ કે જોથી પુછે જલદી બુધાયે અહીં તો જલદી હીતાનું વંજ.

નેકઅખ્તર—સાંઈ આઊં ગરીબ જાલ અઇયાં લેકીન આઊ તવાંખે હી ગાલ પુછાંથી પુઠીયો ઘર કે જો આહે?

આદમીયાં—ચવો ચવો છા આહે.

નેકઅખ્તર—આહે તો કીન લેકીન પર મુવો હેકડો ચોર ઘરમીંઝ પીયો આહે ચોરી કરણુ આગ્યો આહે સોડીસો આઊં તવાંખે ખુધાઅણુ આઇ અયાં.

આદમીયાં—ચંગો થીયો ચંગો થીયો હીન આદમી અસાંતે મેહેરબાની કીઇ આહે ખુદા જે વાસ્તે ડેખારેયો ઓ ચોર કીથે આહે.

નેકઅખ્તર—ચંગો ખુધો તવીં સભાઇ મુજે પુઠીયાં અચો પર હથ ખાલી ન અચો હથનમે સો વટા કરે અચો, આઊં તવાંખે દેખાડીયાથી પર આસ્તે આસ્તે અચો જેતવીં ઉન્ખે ડાસો તએ હુમલો કરે ઉન્ખે ચંગી તરાં મારચો અંઇ તવાંજે બાદશાહ વટ વઠી હલો.

આદમીયાં—ચંગો ચંગો હલો (જાના સબકા.)

બાબ દુસરા—પરદા પંદરવા.

મહેલ.

(એક સંદુક પડી હયે વહાં અડભંગકા આના, ઓર કહેના નેકઅખ્તરકા.)

ઝુબાની.

નેકઅખ્તર—ડાસ પ્યારા તુજે ઘર હી આહે સોસભઇ તોં જે આહે વઠ હીન સંદુકમંજ સભઇ કપડો અઇં સામાન અંઈ ઝેવર ભરેલો આહે જેકી તોખે ધુરજે સાક ઢીપાએ.

અડભંગ—કુલુફ બંધ આહે સો આઊં કીં પટચાં.

નેકઅખ્તર—વઠ હીચાવ યજો છુગો કુલુફ પટ આઊં તોજે કારણુ માની પચાંયાંથી (જાકે આદમીયોંકુ લાના, ઔર બતાના.)

આદમીયાં—ચોર ચોર પડ પઠ બધોસ ચોરી કીઇ અથસ (અડ-ભંગકુ મારના.)

અડભંગ—ઘોરારે ઘોરારે ઘોરારે મારયો નારે અરે કોઇ ખુદાજે વાસ્તે મુખે છડાયો મુ ચોરી કી ન કાંઇ આહે મું'માની ધ્રણી ખાધી આહે હણે બસ મુખે નધુરજે ખુદાજે વાસ્તે છડો.

આદમીયાં—અઘ લુચેકે ન છડ હુલોસ બાદશાહ વટ હીન સબ ચોરી કીઈ આહે ન છડ.

અડભંગ—આઊં ચોર ન અયાં આઊં તમામ ચંગો માણ્હુ અયાં અઇ અશરાફ અયાં.

આદમીયાં—ચઊં જે તું અશરાફ આહે તો પરાવન જે મકાનમે છાજે કારણથો ગીરી અચેં.

અડભંગ—છાહી પરાવનજે મકાન આહે છાહી મુંજે મકાન આહે અઇ મુંજી જાલમાની પચાણુ વીઇ આહે.

આદમીયાં—મારયો હીન લુચેકે છાજે કારણ માઠ કરે બીઠા અયો તમામ વડો લુચો આહે પડી હલો બાદશાહ વટ અસાંકે તમામ ધણું ઇનામ મીલંધો.

(અડભંગકા ભાગ જાના.)

બાબ દુસરા—પરદા શોલવાં.

બાગ.

(નેકઅખ્તરકા જોગીકે લીબાસમે બયેઠના શાહાકા આના ગમગીન હાલતમે, કહેના નેકઅખ્તરકા શાહાકુ.)

ઝબાની.

નેકઅખ્તર—ક્યું દાતા આજ ઈસ કદર બેકરારી કીસ લીયે હયે ?

અબીયાત.

અન્વરશાહા—અયે જોગીજી ક્યા આપસે મંએ કહું,
અજબ દર્દ હયે મુજકુ ક્યું કર સહું;
યેક કચંનસે હો ગઈ મેરી દીલ લગી.
ઉસીકે ફીરાકમે મંએ ઇસ તરહ હું.

ઝબાની.

નેકઅખ્તર—લાનત હોવે ખુદાકી તુજપર કે તુ બદફએલીમે ગીરફતાર હુવા, બસ બસ અબ હમારા રહેના યહાં ન હોગા (નેકઅખ્તરકા ચલે જાના.)

બયેત.

ચોબદાર—કહું જાકે માહાતાબરૂસે યે હાલ,
કે શાહ હયે ગીરફતારે રન્જો મલાલ,
(ચોબદારકા જાકે માહાતાબરૂકુ લેકે આના કહેના
માહતાબરૂકા શાહાકુ.)

મરસીયા—મજનુ હયે લયેલી તુજપર દીવાના—તર્જ.

માહતાબરૂ—

અયે સરદાર મેરે યે હયે કેસા હાલ, કહો આપકુ કીસ લીયે હયે મલાલ;
નગમગીન હોઔર નઝારી કરો, કુચઇઝઝતકાભી અપને રખીયે ખીયાલ.

અન્વરશાહા—

નહી મુજકુ માલુમ હયે કુચ ઝરા હુવા કીસ લીયે રંજો ગમ બરમલા;
મુજેહ યકબ યેક જોશ ગમકા હૂવા, કે પરવાનેસા શમએ પર જલ ગયા,
નહી જાનુ યે કીસ્કા હયે ઇંતેકામ, ખુદાયા નહી બે જાંકુ છમએ કીયા.

માહુતાબરૂ—
ઝુલ્મકા તો બદલા યે હયે બરમલા, નહી બેજા કુચ કામ કરતા ખુદા;
કરો કુચ ખ્યાલ અપને અફ્આલકા,વો નેકઅખ્તરસે કામકે સાકીયાં;
હુવે સાલ કઇ ઉરકા કયા હાલ હો, ઉસે બેગુના કયેદ તુમને કીયા;
અન્વરશાહ—
માહાતાબરૂ તુમને યે સચ કહા,મુજેહ કુચ ખ્યાલ ઉરકા મુતલક ન થા;
મંએ લાઊં ખબર ઉરકી યેક આનમે,ખુદાયા અફ્વ કર ગે મેરી ખતા.
(જાના સબકા.)

બાબ તીસરા—પરદા પહેલા.

જંગલ.

(મુફ્લીસકી ઔરત નેકબખ્તકા ગમ કરના અપની બેટીકે લીયે.)

દેસ—ઠુમરી.

નાહી મૈયા બોલો કછુ ખ્વારી—તર્જ.

નેકબખ્ત—પ્યારી મોરી નેક અખ્તર તુ નેક કહાં હોગી;
ઝીંદા હયે તુ યાકે ખાકમે નીહાં હોગી—પ્યારી.
ગમસે તેરે જાતી હયે જાં;
ફીક્ર યે નવરોજ હયે કબ દુર ફોગાં હોગી—પ્યારી.
(આના મુફ્લીસકા.)

ગજલ.—દફ્ન કરના મુજકુ કુયે યારમે—તર્જ.

મુફ્લીસ—અબ સબર કર મેરી પ્યારી દીલરૂબા;
ગમ તેરા દીલસે મીટાદે દીલરૂબા—અબ.
મુજકુ ન માલુમ થા યું હોવેગા;

લાઊં મેરે ચશ્મકુ અબ દીલરૂબા—અબ.
અન્વરશાહને મુજકુ તો યે ગમ દીયા;
ઝીંદગી બરબાદ કરદું દીલરૂબા—અબ.
જા તું અપને ઘરમે અબ આરામ કર;
દુર કર દીલસે ફીકર અયે દીલરૂબા—અબ।
કર મદદ મુજકુ અયે વાલી મહેરબાં;
બચેકા સરપે **નવરોજ** હયે દીલરૂબા—અબ.
(જાના દોનોકા)

બાબ તીસરા—પરદા દુસરા.

દરીઆઇ મહેલ

(નેકઅખ્તરકા બચ્ચેકુ લીયે હુવે ગાના, શાહકા આના)

ગરબા—જોયું જોયું રે કોલાપુર શેહેર—તર્જ.

નેકઅખ્તર-નાહીંનાહીંતુમ રોવો અયે જાન મંએ સદકે હું તુમારેરે;
કરો ઝીદ ન તુમ મેરે લાલ મંએ સદકે તુમારેરે;
હાફીઝ તુમારા હોવે વો ખાલેક જોકે યે પયેદા જહાં કીયા;
ફીક્ર અયે **નવરોજ** બંદોકી હયે સાહેબકુ હર બાર-મંએ.

અબ્યાત.

અન્વરશાહા—યહાં કએસે આતે હયે આવાજ દો,
કીયા કયેદ થા મંએને તો એકકુ;
મીલા નેકઅખ્તરસે આકે કોઈ,
નીકાલુંગા અબ ઉસ્કી મંએ જાનકુ.

(બાદશાહકા ખફા હોકે નેકઅખ્તરકુ પકડના, ઔર ગાના
ખંજર ઉઠાયે હુવે)

પીલુ—મસ્નવી.

હુવે તીન દીન શાહા સાહેબ શીતાબ—તર્જ.

અન્વરશાહા—

બતા કામ તુને યે કયેસા કીયા, હમારી સભી લાજ બસ ખો દીયા;
સુના માજરા અપના તુ સરબસર, જો ઇસ કયેદમે રહેકે યારી કીયા.
ન સચ સચ બતાયેગી તુ એવારે દાત, તેરા સર યે તનસે કરૂંગા જુદા;

(શાહાને મારને ચાહાના, નેક અખ્તર કટારો મોહોર દીખાકે કહેના)

છીલા—ગજલ.

સંભાલો તેગ અદાકુ જરા સુનોતો સહી—તર્જ.

નેકઅખ્તર—બગૌર સુનીએ મેરા હાલ અયે મેરે સરદાર;
નશાની દેખલો પહેલે ફીર કીજી એ તકરાર—બગૌર.
ચરત્તર અપના દીખાઇ હું મંએ તુમારેકુ;
બદલ બદલકે લીબાસ મંએ જો આઇથી હરબાર—બગૌર.
મુતી બનાયા તુમારેકુ હમને જંગલમે;
તુમ અપને દીલમે કરો યાદ જોગીકી ગુફતાર—બગૌર.
ખુશીકે બઝમમે વાંહાં પોંહોચે હમને બન કંચન;
લીયા રખ્ખા હયે મોહોર તુમસેથી યેહી દરકાર—બગૌર.
તુમારે નુતફેસે પયેદા હુવા હયે યે લડકા;
એહી ફીકરથી કીયા દુર નવરોઝે ગફફાર—બગૌર.

(શાહાકા શરમીંદા હોકે લડકેકુ લેકે દોનોકા જાના)

બાબ તીસરા—પરદા તીસરા.

રાસ્તા.

(અડભંગકા આકે કહેના.)

ઝબાની.

અડભંગ—હાયે હાયે હાયે અન્વરશાહાભી કયેસા ઝાલીમ હયે કે યેક બીચારે ગરીબ મુફલીસ કી લડકીકુ શાદી કરકે ઉસ્કુ કયેદ રખા હયે! ઉસ્કી ખબરભી નહી લેતા શાયદ મર ગઇ હોતો ક્યા અજબ હયે, ખયેર વો તો દર ગુઝર કીયા, મગર ઉસ્કે મા બાપ બીચારે ઉસ્કી જુદાઈકે ગમમે દરબદર ભટકતે ફીરતે હંયે, ઔર હરયેકસે ઉસ્કી ખબર પુછતે હંયે. મગર ઉસ્કુ કોઇ બરાબર જવાબભી નહી દેતા, હયેફ હયે અયેસી બાદશાહત પર ઔર અયેસી અદાલત પર! અલ્લાહ તઆલાભી અયેસે કમ અકલોંકુ બાદશાહાં બનાતા હયે પર હમ જો લાયક બાદશાહીકે હંયે તો હમકુ અયેસી તંગ દસ્તી હયે જો આજ આવે તો કલ નસીબમે ફાકા લીખા હયે, ક્યા કરે લાચાર હંયે, શુકર સબર કરકે દીન ગુઝારતે હંયે, ઔર મંએ અબ સુનતા હું કે બાદશાહ સલામતકુ ઉસ લડકીકા ખીયાલ આયા હયે ઔર ખુદ ઉસ્કુ લાનેકુ ગએ હંયે મંએભી થોડા કુચ ખા પીકે ખબર લેને જાતા હું કે વો આયે યા નહી.

(આદમીયાં અડભંગકુ બાંદકે લેજાના, બાદ નેકબખ્ત ઔર મુફલીસકા આના.)

ઝીલા-મસનવી.

ન કર ઝુલ્મ ઝાલીમ—તર્જ.

નેકબખ્ત-- અયે કાદીર બજ્જુઝ તેરે કોઇ નહીં હયે;
મેરી મુદ્દઆ દીલકી દીલમે રહી હયે-અયે.
ન જાનુ કંહા હોગી વો મેરી પીઆરી;
અજબ ઉસ્કે ગમમે યે હાલત બની હયે-અયે
તેરે ખંજરે હીજરકી હું મંએ ઘાયલ;
નહી મુજસે નવરોજ ફીક્રશ બરી હયે-અયે.
મુફ્લીસ-- ચલો જાવે શાહા પાસ અયે મેરી જાં;
કરે હાલે દીલ અપના ઉન્સે બંયા—અયે.
(જાના દોનોકા)

બાબ તીસરા—પરદા ચોથા.

બાગ.

(માહતાબરૂકે પાસ મુફ્લીસ ઓર ઉસ્કી ઔરતકા આના ઓર નેકબખ્તકા હાલ પુછના માહાતાબરૂસે.)

કંહા હયે મેરા જાને આલમ—તર્જ.

નેકબખ્ત-જાની મેરી નેકઅખ્તર હયે કહાં બતલાવો,
ઉસ્કેહી ગમમે જાન બલબ હું મુજકુ દીખલાવો;
સુનતી હું મંએ કયેદ કીયા હયે અન્વરશાહા ઉસ્કુ,
હાયે ખુદાવંદ કયેસા સીતમ યેહ મુંહતો દીખલાવો.
(કહેના માહાતાબરૂકા.)

બીલાવલ-ઠુમરી.

સચ હયે પીઆરે સચ હયે પીઆરે—તર્જ.

માહતાબરૂ—સબ્ર કરો મત ઝારી કરો મત કામ તુમારા હોવેગા.
ઉમ્મીદ હકસે રખો હમેશા મુરાદ બર વો લાવેગા—

તું મારી લડકીકુ લાને અબ યહાંસે ગયે હયે અન્વરશાહ;
ખામોશ હોકે બયેઠો યહાં કે ઇ દમમે અભી લે આવેગા-
ફીક્ર કરો તુમ દીલસે દુર અબ રહેમ કરેગા ખુદા ઝરૂર;
નવરોજ કબ હયે તુમસે દુર ફઝલેખુદા અબ હોવેગા-

(શાહ ઓર નેકઅખ્તરકા આના, નેકબખ્ત ઓર મુ-
ફલીસકા ફિરકુ ગલે લગાકે પુછના)

મરસીયા—અલેફસે તુ યાદ કર અલાહકુ આદમ—તર્જ.

મુફલીસ—હમસે તુ જુદા હોકે કહાંથી મેરી જાની;
નેકબખ્ત—કુચ અપને દર્દકી તુ સુના હમકુ કહાની—હમસે.
નેકઅખ્તર—કયા તુમસે કહું હાલ જો કુચ્છ ગુઝરાથા મુજપર;
એક માહલકા પરીકી મદદસે બચી માદર—હમસે.
મુફલીસ—કીસ તરહ યે પયેદા હુવા લડકા તુ બયાં કર;
નેકબખ્ત—ક્યા હાદેસા ગુઝરાથા વહાં પર તું અંયા કર—હમસે.
નેકઅખ્તર—વહાંસે નીકલકે આઇથી મજલેસે શાહીમે;
મીલ કરકે શાહસે ગઇ ફીર અપની જાયમે—હમસે.
મુફલીસ—શાબાશ આફરીં હયે તેરી અકલપર મુદામ;
રહેમત ખુદાકી હોવે ફીક દુર સુબ્હો શામ—હમસે.

જીલા-ઠુમરી.

કંગનવા મોરા કરસે સરક ગયોરે—તર્જ.

માહાતાબરૂ—જીતે હયેં હમને શર્તકુ ઓર તુમને હારેરે;
અન્વરશાહ હારેરે જીતે હંયે હમનેરે—જીતે.
સાબીત કરી નેક અખ્તર મરદ ચરત્તર જુઠા;
ઔરત ચરત્તર સચ્ચા આફરીં હયે તુજકુ નેકઅખ્તર મેરી પ્યારીરે.
નાહક સતાયે હયે તુમ બડા કીયા હયે જુલુમ;

માફની ચાહો તુમ ક્યા હાલ હુવા મા બાપકા;
દીલકા ટુટા હયે ટાંકા અયે પીક નવરોજકુ હરદમ રખકી યારીરે.

સારંગ-ગજલ.

ક્યા ખ્વાબે પરેશાં દીખાયા મેરે અલ્લાહ—તર્જ.

અન્વરશાહા--માલુમ યે હુવા કે ચરત્તર હયે ઓરતકા;
સચ બેગુમાં ચરત્તર હયે દુનીયાંમે ઔરતકા--માલુમ.
તકસીર મેરી મ્વાફ કરો નેકઅખ્તર તમામ;
નાહક સતાયા તુજકુ મંએ પી જામ ફરહતકા—માલુમ.
જીતી હયે હમસે શર્તકુ માહાતાબ લાકલામ;
કાયલ હુવા **નવરોજ** ચરત્તર હયે ઔરતકા--માલુમ.

ઝબાની.

ચોબદાર—શાહ સરફરાઝ દરવાઝે પર કોઇ દો ચાર શખ્સ એકકુ બાંદે હુવે લાયે હાયે ઔર આપકે પાસ આનેકે ઇન્તેઝાર હયે.

અન્વરશાહા—અછછા ઉન સબકુ જલ્દ હાઝર કર?

(ચોબદારકા જાકે લાના સબકુ.)

અન્વરશાહા—ક્યું અયે શખ્સો તુમારી ક્યા ફરીયાદ હયે ઔર ઇસકુ ક્યું બાંધે હો જલ્દ બંયાન કરો?

આદમીયાં—અયે તખ્ત નશીં યે યેક ચોર હયે ઔર હમારે ઘરમે ચોરી કરને આયાથા સો હમ ઇસકુ પકડકર હુજુરે આલીમે લે આયે જો ચાહેસો સઝા દો.

અન્વરશાહા—ક્યું અયે ચોર તુને ક્યું ચોરી કીયા અરે યેતો મેરા અડભંગ યે ક્યા તેરા હાલ!

અડભંગ—ક્યા કહું શાહ મેરા હાલ ન પુછનેસે બહોત અછા હયે મારે શર્મ કે મંએ મર જાઊંગા, ઔર યે બાત મેરી ઔરતકુ

માલુમ હોગી તો મારે જુતીયોંકે મેરા સર તોડ દાલેગી ઇસ લીયે મુજેહ મઆફ કરો સાહેબ.

નેકઅખતર—સુનો અયે શાહા સરફરાઝ ઇસકા હાલ મંએ બંયા કરતી હું તુમ સબ સુનો. જીસ વખ્ત મંએ વઝીરકી મજલીસ મેસે ઉઠ રાસ્તે પર ચલતીથી ઉસ વકત યે મુજપર આશક હો મુજેહ કહેને લગા ઉરકી સઝા મંએને ઉરકુ દીયા.

અડભંગ—અયે શાહ સઝા કયા પુછતે હો માર ખાતે ખાતે મેરી હડી ફસલી સબ ગીર ગઈ હયે ઔર મારે ભુકકે જાન જાતી હયે, ચાર દીનસે કુચ ખાયા નહી જો ઇનોને હમકુ ભટા ભટ ભટાભટ કેસરી ખીલાઇ વો સીવાયે મંએ કુચ જાનતા નહી, મંએ અપને કીયેકી સઝા ખુબ ચખી હયે ઔર બાતુ મેરેસે જો તકસીર હુવી હયે સો માફ કરાના મંએ ગુનાહગાર હું. ઔર મુજેહ રેહાઇ દેના મંએ પાંઉ પડતા હું.

માહાતાબરૂ—ઇન સબોંકુ ઇનામ દે રવાના કરો ઈરકુ થોડા ખાના ખીલાઓ. (સબકા ગાના.)

અંગ્રેજી રાહ

ખાલેક તુંને પયેદા કીયા હયે કુલ આલમમે—તર્જ.

સબ—કયેદે આલમમે હરયેક બશરકુ હોવેગી આઝાદી આજ,
બહાર આઇ બાગે જહાંમે ખીઝાંકી હયે બરબાદી આજ,
કયું ન ખુશાસે કુમરીયા બુલબુલ ગાવે મુબારક બાદી આજ,
ફઝલેખુદાસેઅન્વરશાહઔરમાહાતાબરૂમીલગયેહયેઆજ,
દસ્તો જબલ ફીરા—કયા કયા સીતમ સહા,
ખાખાકે ગમ જીયા—ખુને જીગર પીયા,
નવરોજ ખાસો આમ—યે ખેલ બર સલામ,
કરતા હયે ઇન્તેકામ—સબકુ ખુશી આજ—કયેદે.

મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની કું૦એ પ્રગટ કરેલાં પુસ્તકો.

શાળોપયોગી પુસ્તકો.	રૂ. આ. પૈ.
સેન્ડફર્ડ મર્ટનના મિનીંગ (૧૫૦ પાનાના)... ...	૦—૧૨—૦
રૉયલ સ્કુલ પ્રાઇમરના મિનિંગ	૦—૪—૦
રૉયલ રીડર નં૦ ૧ લાના મિનિંગ...	૦—૬—૦
રૉયલ રીડર નં૦ ૨ જાના મિનિંગ...	૦—૮—૦
રૉયલ રીડર નં૦ ૩ જાના મિનિંગ...	૦—૧૦—૦
રૉયલ રીડર નં૦ ૪ થાના મિનિંગ...	૦—૮—૦
રૉયલ રીડર નં૦ ૫ માના મિનિંગ...	૦—૧૨—૦
હાવર્ડ કૃત પ્રાઇમરના મિનિંગ (મોટા)	૦—૪—૦
હાવર્ડ કૃત અંગ્રેજી બીજી ચોપડીના મિનિંગ. ...	૦—૬—૦
ફારસી આમાદન બીજી નામાનો અં૦ ગુ૦ તરજુમો	૦—૨—૦
શાળોપયોગી કોષ્ટકો	૦—૧—૦
વારતાઓના પુસ્તકો.	
સુડા બોતેરી	૩—૦—૦
ગીરધર કૃત રામાયણ...	૨—૮—૦
જાળંધર આખ્યાન	૧—૮—૦
મોટા ઓખાહરણ	૧—૮—૦
મદાલસા આખ્યાન	૦—૮—૦
સ્ત્રી વિલાસ ગરબાવળી,...	૦—૮—૦
દલપત અને ધનપાળની વાર્તા..	૦—૨—૦
સજ્જનતા મેળવવાના સાધન...	૦—૨—૦
પાર્વતિ લક્ષ્મીજીનો સંવાદ	૦—૧—૦
ઉરદુ હરફમાં છાપેલાં પુસ્તકો.	
તોહફએ દીલ પઝીર (બનજારા)	૦—૧—૦
ગુલશને બાહાર અફઝા (ઉર્દૂ નઈ ઇન્દર સભા) ...	૦—૨—૬
નકશે સુલેમાની...	૦—૨—૬
અન્જામે સખાવત (ઉર્દૂ બાદશાહે ખોદાદોસ્ત) ...	૦—૫—[illegible]
અલીબાબા અને ચાલીસ ચોર...	૦—૩
અન્જામે સુખન (ઉર્દૂ તીરીયા ચરત્તર)	૦—[illegible]

નાટકના પુસ્તકો.

ગુલશને બેખાર ઉર્દૂ તમાશાહાએ પુરબહાર (કે જેની અંદર ૯ ઉર્દુ ખેલો. બે જલસા, બંદગીઓ બન્જારાના ગાયનો, તથા મુજરાઓમાં ગવાતી ૧૫૦ ગજલોનો સંગ્રહ કીધો છે.... ... ... ૧—૪—૦
ચંદ્રસેન ને ચંદ્રપ્રભા નાટક... ... . ૦—૮—૦
છેલ સેલાણી અને વિક્રમ ચરીત્ર નાટક... ... ૦—૬—૦
તમાશાએ નતિજએ અસમત... ... ... ૦—૬—૦
ચંદ્ર ચંદ્રીકા નાટક ... ... ૦—૬—૦
માલીની નાટક... ... ... ૦—૬—૦
અન્જામે સખાવત (ઉર્દૂ બાદશાહે ખોદાદોસ્ત)... ૦—૫—૦
ચંદન મલ્યાગરી નાટક (ત્રીજી આવૃત્ત)... ... ૦—૪—૦
તમાશાએ ચાંદબી... ... ... ૦—૪—૦
તોહફયે દીલકોશા (ઉર્દૂ નઈ ઈન્દર સભા)... ... ૦—૩—૦
સોબતે અસર અથવા મોહન દુઃખદર્શક... ... ૦—૩—૦
નકશે સુલેમાનીનો ઉરદુ ખેલ... ... ... ૦—૩—૦
ગુલશને બાહાર અફઝા (ઉર્દૂ નઇ ઇન્દર સભા)... ૦—૨—૬
મઝહબે ઇશ્ક (ઉર્દૂ બકાવલીઓ તાજુલમુલ્ક)... ૦—૩—૦
ઇશ્ક નવ બાહાર (ઉર્દૂ ચંદ્રબદન મોહીયાર)... ૦—૨—૦
નંદરાજા અને સતિ સુલોચનાના ગાયનો... ... ૦—૨—૦
ધ્રુવ આખ્યાનના ખેલમાં ગવાતાં ગાયનો... ... ૦—૧—૬
રસીકાનો અતિ રમુજી ફારસ... ... ... ૦—૧—૦
નવા હરિશ્ચંદ્ર તારામતિના ના૦ ગવાતાં ગાયનો... ૦—૧—૦
નવા નળદમયંતી નાટકમાં ગવાતાં ગાયનો... ... ૦—૦—૯
તોહફએ દીલપઝીર ગાયન (ના૦ ત૦ બનજારા)... ૦—૦—૯
વિધવા દુઃખદર્શક (વાંઢાનો વરઘોડો) ... ... ૦—૪—૦
સવાઇ ઠગનો રમુજી ફારસ... ... ... ૦—૧—૬
ચાલાક શકરબા તથા ગુરૂજીની ગડબડનો ફારસ... ૦—૧—૩

મેહેતા જમનાદાસ ભગવાનદાસની કંપની;
મેનેજર—જમનાદાસ ભગવાનદાસ,
ઠેકાણું—મુંબઇમધ્યે ભુલેશ્વર આગળ.